

SECCIÓ HISTÒRICA

Instal·lació de l'Arxiu del Reial Patrimoni en el Palau de la Diputació de Barcelona

Enterat el senyor President de la Diputació provincial, don Enrich Prat de la Riba, per l'informació que sobre l'estat d'alguns arxius catalans havien presentat els senyors Massó y Torrents y Miret y Sans a l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, en 1908, de l'importància que tant per els estudis històrics com per qüestions de dret, principalment d'aigües, tenia l'Arxiu dit de la Batllia del Reial Patrimoni de Catalunya, que de segles està reunit al del antich Mestre Racional dels sobirans de la Confederació, se proposà donarli una instal·lació més adequada y segura que la que tenia feia ja temps en un vell edifici de la Rambla, y al efecte procurà obtenir autorització de l'Intendencia del Reial Patrimoni per que l'arxiver don Eduard Moner portés a efecte la traslació al Palau de la Diputació, on li havien estat concedides a precari les sales de la Secretaria de l'Audiencia, ab llums al carrer del Bisbe y al Pati dels Tarongers.

Restaurat dit local a expenses de la Diputació, l'Arxiu hi ha estat instal·lat en janer de 1910, teninthi tan gran quantitat de papers històrics un hostatge digne de la seva importància.

L'Escola Espanyola de Roma

Per Reial Decret de 3 de juny de 1910 s'ha creat a Roma una missió permanent pera estudis històrics y arqueològics que durà'l nom d'Escola Espanyola de Roma. Els seus fins principals seràn:

- 1.er Proporcionar als seus membres medis pera les investigacions arqueològiques y històriques.
- 2.^{on} Estudiar en el Arxius, Biblioteques y monuments les fonts de nostra historia patria y nostres relacions ab Italia, publicant colleccions de documents y monografies.
- 3.er Pendre part en les exploracions arqueològiques que's verifiquin a Italia y fer excursions ab el mateix objecte a les costes mediterrànies.
- 4.^{rt} Comunicarse ab els Centres anàlechs que altres païssos tenen a Roma y ab les Academies y societats italianes d'arqueologia y historia.
- 5.^{nt} Servir de centre als espanyols que treballen en qüestions similars a Italia y auxiliar a les corporacions particulars que's dediquen an aquest estudi a Espanya.

Ja han començat els primers treballs de l'Escola baix la direcció del Sr. D. Ramon Menéndez Pidal, delegat de la Junta d'Ampliació d'Estudis y Investigacions Científiques de Madrid, y de D. Joseph Pijoan, de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. Entre 'ls pensionats hi figuren els senyors D. Ramon d'Alós y D. Francisco Martorell, subvencionats parcialment per l'INSTITUT y l'Ajuntament de Barcelona, que estan treballant en els arxius y biblioteques de Roma.

Mossèn Joan Segura, pvre.

La historiografia catalana ha perdut un antich y infadigable monografista. Mn. Joan Segura, tan excellent sacerdot com ferm patriota, ha mort en el lloch de sa residencia, a Santa Coloma de Queralt, el 16 juliol 1909. Dedicat durant molts anys a escorcollar els arxius de la Segarra, ha pogut donar abundós fruit, que començà en 1879, ab la *Historia de la villa de Santa Coloma de Queralt*. En els *Jochs Florals* de 1885 li fou premiat el seu interessantíssim *Aplech de documents curiosos é inèdits fahents per la historia de las costums de Catalunya*. En 1887 publicà la monografia, *Historia del Santuari de Sant Magí*, premiada en el certamen de la «Juventut Catòlica», de Barcelona, del mateix any. En el certamen de l'any 1892 de la «Associació Literaria de Girona» també li fou premiat un treball de toponomàstica titulat *Etimologia de noms de pobles de la Cerdanya catalana*, publicat el propi any del certamen. Més important y documentada es l'*Historia d'Igualada*, en dos volums, que ha estat estampada en 1908 a Barcelona.

Finalment, concorregué Mossèn Segura ab un treball de minuciosa investigació, que anomena *Repàs d'un Manual notarial del temps del rey en Jaume I*, al Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó, dedicat a aquest excels monarca, que tingué lloch en 1908, treball que ha estat insertat en la primera part del volum de l'esmentat Congrés.

Els treballs de menor extensió y els articles en diferents revistes no tenim espai per enumerar-los, encare que tots contribueixen a acreditar la extraordinària laboriositat y l'amor ardent de Mossèn Segura a l'història catalana.

Publicacions importants d'interès pera la nostra història

La producció de caràcter històric compresa en el bieni 1909-10 no es molt nombrosa en punt a obres de cors o extensió superior als treballs de revista. Devem, emperò, mencionar ab goig el fort estudi d'En Lluís M. Soler y Terol, *Perot Roca Guinarda, història d'aquest bandoler, il·lustració als capítols LX y LXI segona part del Quixot* (Manresa, 1909, 476 planes en 4.ta), que completa en certa manera una obra que vint anys enrera havia despertat ja en la nostra terra la afició a conèixer la part més dramàtica d'una llaga social o sia *Bandos y Bandoleros en Girona*, d'En Julià de Chia. Es també obra de profit per els historiògrafs catalans el magnífic volum d'impressió gòtica *Itinerario del Rey Don Alfonso de Aragón y de Nápoles*, de n'Andreu Gimenez Soler (Saragoça, 1909), qui no s'accontenta en anar seguint les petjades del savi sobirà desde 1416 fins a la seva mort, sino que transcriu gran nombre de lletres curioses referents en sa major part a noves dels seus propis viatges. L'Academia de la Historia ha continuat ab el volum XIII, la seva important col·lecció de *Cortes de los antiguos reynos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña*, que comprén les Corts de Tortosa y Barcelona de 1421-23 (Madrid, 1909, 616 planes). També s'ha continuat, després de molt perllongada interrupció, la *Colección de documentos inéditos del Archivo general de la Corona de Aragón*, publicant l'arxiver D. Francesch de Bofarull el volum XLI (Barcelona, 1910) que es el segon de «Gremis y cofradies», essent de dordre'l descuit que s'ha sofert al reproduir ab alguna errada les ordinacions del gremi dels llibraters de Barcelona del any 1553, que ja havien estat publicades en el volum VIII de la mateixa col·lecció. Encare que de relisquentes, interessa a la nostra història el llibre del senyor J. B. Sitges, *Las mujeres del Rey Don Pedro I de Castilla* (Madrid, 1910), hon tracta diferents punts de les qüestions d'aquest príncep ab la Corona d'Aragó y publica bon nombre de documents del nostre arxiu general.

Lo mateix pot dirse de l'article *Apodos ó sobrenombres de Moros españoles*, de D. Francesch Codera, que forma part de les *Mélanges Hartwig Derenbourg* (París, 1909), per explicar l'origen de diferents cognoms catalans-valencians, com Cantarell y Farguell. També ha col·laborat el senyor Codera en el volum segon del *Centenario della nascita di Michele Amari* (Palermo, 1910) ab un interessant treball, *Mochéid, Conquistador de Cerdeña*, hon dona noves desconegudes del famós Mugetus, rey moro de Denia y Mallorca y de la seva familia, axí com de l'invasió de l'illa sarda en 1015. En el discurs de recepció pública del propi senyor Codera en la «Real Academia Española» (1910), que té per tema *Importancia de las fuentes árabes para conocer el estado del vocabulario en las lenguas ó dialectos españoles desde el siglo VIII al XII*, torna a tractar dels cognoms acabats en *el* o *ell* en les families de Catalunya, Valencia y part de França, y además estudia per qué als primers temps de la Reconquesta ls noms propis de poblacions catalanes eren iguals quasi a la pronunciació actual, com Barxelona y no Barcelona, Tarracuna y no Tarracuna, Lérida y no Laréda, Balagué y no Balaguer. També s troba en les citades *Mélanges Amari* un treball de D. Julià Ribera que interessa indirectament a la erudició catalana: *Tratado de paz ó tregua entre Fernando I el bastardo Rey de Nápoles, y Abuamer Otman, rey de Túnez*, del año 1477.

Un llibre del senyor Sanpere y Miquel, *De la introducción y establecimiento de la imprenta en las Coronas de Aragón y Castilla y de los impresores de los incunables catalanes* (Barcelona, 1909), ha aportat bon aplech de notícies inèdites per la història dels orígens del art d'estampar en la nostra terra. L'ha seguit poch després el senyor Haebler ab un article publicat en *Revue Hispanique*, de París, *The Valencian Bible of 1478*, que es altra contribució molt apreciable a l'estudi de l'introducció del poderós invent.

La Aljama de juheus de Vich, per Mossèn Ramon Corbella (Vich, 1909), es un llibre molt documentat y fet ab esperit ampli y d'imparcialitat sobre la vida de la comunitat israelita d'Ausona en els sigles XIIIe y XIVe y de les seves relacions ab la població cristiana.

Referent també a la comarca ausetana es el volum que darrerament ha publicat D. Francesch Montsalvatje ab el títol de *El Monasterio de San Pedro de Casserras* (Girona, 1910), que es el XXe de la seva col·lecció d'estudis històrics, y que constitueix una interessant y molt documentada monografia d'aquell antich establiment benedictí. *Tarragona prehistòrica y protohistòrica*, per